

Nr. 11.

Anul II.

RÂNDUNICA

FÓIE LITERARĂ-BELETRISTICĂ.

APARE

IN SIBIIU, DE TREI ORI PE LUNA.

PROPRIETAR-EDITOR ȘI REDACTOR

SILVESTRU MOLDOVAN.

SUMARUL:

Din munți	Margareta Moldovan.
Icône palide	Elena din Ardeal.
Judele Zăbun	I. E. Prodan.
Dramă populară	Ilie Demetrescu.
Păcală și cei trei negustori	Gr. Sima a lui Ion.
La excursiune	A. Ciato.
Rămurele:	
Șchițe și portrete	Ilarie Chendi.
Feliurite	* * *

Apare:
în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:
Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

DIN MUNȚI.

Schiță.

Margareta Moldovan

Era de cătră sэрă.

Din munți venea o bóre lină. Cerul era limpede străveșiu.

O tovarășie de moți se gáta sэ plece la „tară“.

Voiau sэ profite o đi și plecau pe sară.
— Dacă ne ajutá Dumneđu, pe diminétá suntem în T. unde e đi de tэrg, dór vom avea o đi bună — díse Todorul Nuții cátră nevastá-sa.

— De v'ar ajuta Tatál ceresc sэ umblați în pace — adause acésta.

— Pus-ai bine în straiță. sэ avem măcar pe cinci đile ?

— Gándesc cá va fi . . . Sэ grijesci Todore de Ion, cá-i copil nepriceput încă. Șcii tu cum e, când merg copii ántáiu la „tară“.

— Iac'áșa, Ion e copil voinic, nu-i duce grijea, dór veđi, cá abia apucá sэ plecám. Mi-a fi bun ajutor, cá-i priceput copilul.

— Ți-a fi, fi, dar eu am áșa nu șciu cum, ea o petró pe inimá și imi vine jele. Sэ grijíți de voi Todore . . . Gándesc la noi éști de-acasá, cât suntem de amáriți și sэрaci și vэ întórceti iute.

— Dacă ne ajutá Dumneđu sэ avem tэrg bun, apoi eu gándesc cá peste trei sэptémáni vom pleca cátră casá.

— Hái Todore dragul meu, cá-i mult până atunci și nici pânea nu ne-a ajunge.

— Vei mai cere dela Todosia lui Gligoraș o ferdelá de fáiná până ne vom re'ntórcе . . . Dacă vom avea tэrg bun, apoi aduc eu ce ne trebuie la casá.

— Dór ne vede Dumneđu lipsa și va ajuta — răspunse lelea Nuță cu durere.

Carele státeau gata, erau încárcate cu donițe, cu ciubará, cu cercuri și tiocuri de scórtá umplute cu ráșiná.

Todor íși mai cáutá în straița cu máncarea, în care era málaiu, douэ bucáți de slániná, vre-o câteva cepe și în colțul merindării cu care erau înveluite aceste, era sare legatá gomoloț cu un fir de láná.

Nevasta ședea pe polmonașul de lângá pridvor cu un báiat în brațe, cu altul lângá ea, prins cu mâna de cátrínță! O fetiță cu plete gróse, aduse pe lângá urechi, sta lângá tatál seu.

Ion, báiatul cel mai mare era de 13 ani. Acum îl ducea pentru întâia-datá tatál seu la „tară“.

În mintea lui se urzeau acum fel de fel de chipuri fantastе, cum íși inchipuia el, cá e la „tară“ și în orașele mari. Cea mai mare dómná, pe care o veduse o singurá dată cu prilegiul unui botez, era preutésa; cel mai mare domn preotul, dar fricá ducea de altul, pe care numai din auđite îl scia și acesta era solgábiréul.

Acum în préjma plecării sta ráđimat de leuca carului și ochii îi priveau în depártare.

Colo la margine unde se împreuná cerul cu pámentul, acolo íși inchipuia el cá e „tará“, acolo súnť orașele mari cu turnuri de biserici aprópe până în nori, acolo vor fi casele cele mari cu ridicáturi multe, de cari îi povestise tatál seu, acolo vor fi scumpeturi multe, acolo boerii, domnii mari, cari vorbesc cu sэрacii numai peste umэр. Acolo vor fi multe, multe lucruri și minunáții. În inima lui se stárnise dorul de a se vedea în acest raiu, cáci dómne bine va fi acolo. Acolo mánáncá ómenii tot pâne albá și carne friptá, beau ráchiu de cel scump, e bunávoe și îndestulare pe tot locul.

Aceste și multe alte gánduri îi treceau prin cap, privind departe în „zarea albástrie“.

Sgomot și glasuri i-au intrerupt firele gándirilor. Oftá una adáne și intrá în pridvor, íși luá scurteica de láná, și-o acátá în grumáđi, íși puse fluerul cel impénat în curea, íși infășurá mai strins curelele dela opinci și eși gata de plecare.

În timpul acesta tovarășii de negoț au sosit. Căraușii legară câte o furcă bună de fân pe vârful ciubarilor, înjugară bouții lor mocănesci, și caréle scârțâind în rôte porniră încet înainte.

Când caréle apucară la cotitura drumului de unde nu se mai vedeau, moții își iau și ei diua bună dela neveste și copii și plăcă. Nevestele se uită cu ochii plini de lacrimi până nu se mai văd.

Ion, pe lângă tóte că abia apucase să vină diua plecării, acum la pornit i-se făcuse jele amară. Se mai uită odată impregiur, la munți, la valea din póla muntelui din față, la cerul limpede și la căsuța lor scufundată de vechimea vremii în pământ. Acum pe când se plece îi păreau tóte frumoșe, tóte pline de viață. I-se făcuse jele amară.

În urmă scoboriră cu toții în jos la drum.

Când nu se mai vedeau, începù să se audă un fluier, slobodînd tonuri triste și mișcătore. Munții păreau că înghit cu durere aceste accente duióse moțesci, cari își plâng casele, nevestele, copiii, părinții și frații.

O jele amară cuprindea inima moților luându-se în „țară“.

Cântărețul Duca încă era în ceta moților ce au plecat acum.

Cu accentele mișcătore ale fluierului se amestecă acum glasul lui Duca, care cânta de tremura munții și plângeau vâile:

Au plecat moții la țară,
Cu doniți și cu ciubară,
Să aducă bucațele,
La copii și la muiere...

Fluierul, care esprima tótă jalea inimei, era fluierul împénat al lui Ion.

Lelea Nuță îl cunoscù pe dată ce audì cel dintâiu glas.

O amărăciune și jele grea îi cuprinse sufletul și lacrimile îi curgeau boburi-boburi pe față în jos.

Glasul lui Duca, precum și fluierul lui Ion, se audiau tot mai slab și tot mai duios. Sè perdeau încet cu încetul în amurgul sèrii.

Luna răsărise de după munți și lumina tótă valea. Păraiașul cu undele arginții din póla munților curgea mereu înainte peste bolovanii și petrele inegrite, și făcea un murmur tainic.

Sus pe còsta muntelui era casa lelii Nuța a lui Todor.

Jur împrejur era tăcere adâncă, numai murmurul păraiașului din vale se audea. Lelea Nuță își culcase copiii și eșise cu furca pe polmonul casei. Câte-odată își ridica ochii de pe furcă, și privia în partea, unde s'au dus ai ei. Tot asculta, dór, dór va mai audì vre-un glas de fluier, că i-se făcuse dor să audă încă baremi un singur glas. Inzadar îi era însè dorul.

Jur impregiur era liniste mórtă, numai undele păraiașului cristalin făceau un sgomot surd.

Găinușa era sus, când lelea Nuță stergându-și fața de lacrimi, intră în casă să se culce.

Au trecut trei săptămâni. Încă nici unul din tovarășii de negoț, cu cari plecase Todorul Nuții și Ion nu s'au reintors.

În tótă ziua scoborea lelea Nuță jos în vale și se uită cu dor, dór i-a vedea venind. Mergea pe la celelalte muieri și întreba de le-a venit bărbații, căci al ei nu mai sosia.

Pânea li-se gătase, nu numai aceea, care rămase la plecarea lui Todor, ci și cea còptă din ferdela de făină de sècară împrumutată dela Todosia lui Gligoraș.

Nu mai aveau decât o jumătate de pâne. Umbla sèraca lelea Nuță dela o casă la alta să capete împrumut încă o ferdelă de făină să còcă pâne; dar sèrăcie era pretutindenea, nicăiri prisos ca să pótă să mai dea și la alții . . .

Sè făcù sèră mai curènd. Nori grei negri păreau că se aședă tot mai mult spre pământ. Un vènt pu-

RĂMURELE.

Schițe și portrete.

Badiștii.

(Amicului meu Geo).

Eram buni băeți cu toții, vre-o dece până 'n doispredece, aprópe dîlnic ne întelneam la Badea, de aci numele nostru Badiști. Badea era un ospètar renumit în orașul nostru. polecrit și Paragraf, renumit mai întâiu pentru rotundimea sa de poloboc, renumit, pentru că singur ținea în oraș bere de Pilsen, „bere de minune“, și în sfîrșit, pentru că umblam și noi pe acolo, ne avea pe noi de băștinași, — și asta nu era neînsemnată onóre.

Eram buni băeți cu toții, băeți și nice prea, căci o parte erau de-a binele încărunțiți în dulci iubilo. Bărbați dela diferite scóle, aparținători diferitelor branșe de sciințe, de diferite vederi și pasiuni, — dar uniți în Badea, la care singur esista și sè mèsura cu mèsură justă egalitatea, frățietatea și libertatea. Frațiuni sè formau între noi póte numai când era vorbă de dragoste. Menirea nòstră: cultivarea datinelor sacre studențesci, devisa nòstră scósă din oda a nòua a lui Horatiu,

dedicată lui Thaliarch: „Quid sit futurum cras, fuge quaerere“, sau pe romănesc, tradusă de Ștrompea, poetul nostru ad hoc:

Griji de mâne nu avea
Ađi e bine taci și bea!

Sublimă devisă! Hm? Dar mai sublimă era atunci, când aievea o puteam pune în pracsă, ceea ce — din motive binecuvèntate — sè întempla mai cu sémă pe la începutul lunii.

Era pe la începutul lui Faur. Președintele clubului nostru, un ex-redactor dela o fóie politică din loc, care de câte ori ședea pe scaunul presidial în fruntea nòstră, purta un fes turcesc și îi plăcea mult sè-l numim Khedivul Egiptului, — ne convocase la Badea. Ședința promitea a fi interesantă, căci convocătorul era provèdùt cu un program variat.

La óra dată toți eram în gledă, căci promți ca noi póte nime nu era, vorbă fiind de beute. Separée-ul pus nòuè la dispoziție de cătră Mecenatele Badea, era sèrbătoresec iluminat. Păreții erau puțintel afumați, nu-i vorbă, și infiltrați de alcool, dar decórea lor era Bachus, imbuibatul, cu fața-i vișinie, încununat de o musă veselă cu viță din vie, lângă el un „chibit“ slab și rinjit, cu nasul lung și roșu foc, care pe basa Ș-lui își astupa mereu gurița cu mâna-i vestejită.

Aceste produse de artă însè nu ne atingeau deosebit. Privirile nòstre erau rivnitóre ațintite asupra bu-

ternic șuera printre munți și se isbea cu tărie de stânci; sfărîma câte o bucățică de stâncă, pe care apoi o rostogolea cu vehemență pe căsta muntelui în jos.

Fulgere agere luminau din când în când fața munților, pe cari le urma durduitori aspre, repetîndu-se șgomotul între stânci și prefăcîndu-se în urlete și bocete sinistre.

Lelea Nuță își legase capra de stălpul bietului șpron dărăpănat pe de o parte, și intră în casă la copii.

În vatră ardea făsiind un tăciune de brad, lângă el era o ulcică de pămînt cu apă pentru mămăligă. Umblând mult de ici colo, căpătase o oală de făină de cucuruz și voia să o fiarbă jumătate de cină.

Își aședă copilul cel mai mic în lăgănul ce era bătut de grindă și se apucă de cină.

Pe afară vremea din greu. Să făcuse noapte, numai fulgerile luminau câte-odată întunecimea orbă. Tunetele se întreceau una pe alta și clătinau căsuța întrégă.

(Va urma.)

ICÓNE PALIDE...

*ÍcÓne palide iubite,
Acele clipe, ce trecură,
Când pe furis sorbiam viață,
Din ochii tēi drăguți de mură.*

*Și adî mē urmăresc în visuri,
Și tot același ne e locul,
Tu rece stai în depărtare,
Eu pe furis îmi scald norocul.*

*Și cât de lesne-ți este ție,
Să luminezi a lor palóre:
Odată de-ai țintî spre mine,
Privirile-ți fermecătóre.*

*Ce dragi ícÓne zugrăvi-s'ar
În visurile nopți-ni sure,
Atât de dulce luminate
De ochii tēi frumoși de mure....*

Elena din Ardeal.

JUDELE ZĂBUN.

(Sfîrșit.)

I. E. Prodan.

X. BCU Cluj / Central

Preste câteva săptămâni se îplineau trei ani de când Zăbun ședea pe scaunul de jude comunal și spera, incredințându-se în averea sa și în ajutoriul pretorului seu, că va fi reales și pe al doilea period de trei ani și atunci o să pună, precum amenința adeseori, scăluș și în gura învățatoriului Ursian și o să sdrobescă pe ori care ar cuteza să-i dică un cuvînt.

toiiului de bere, ce într'un ungher după ușe aștepta să fie început. Vre-o căți-va dintre cei cu cobe steteau în giurul butoiului, precum bună-óră veseli stau băieții pe sate și se încăldesc la bobotaia de de-asupra grăsunului junghiat pentru Crăciun, și abia așteptă să-i prăznuiescă poména.

Chelnérul Filip alias Flaimac, un hableu de sas, palid și somnoros, cu o față stupidă, fără nici o espresie de viață, stetea și el lângă butoiu, cum am dice cu pușca plină, avînd adecă tóte tacámurile la indelete și așteptând numai signalul presidentului nostru spre a da curs viu nectarului.

„Ad loca, băeți!“ sună de odată metalica voce a egipténului nostru. Grabnic ne aședarăm cu toții la locurile nóstre avitice. Puf! Puf! sunară după olaltă bătăile ciocanului, cu care desfunda Filip butoiul cu o rară măiestrie. Bietul Filip, să tređise și el puțin din toropéla-i obicinuită, umerii obrađilor îi erau debil imbujo-rați în urma întehirii; mai prinse și el nițică inimă, vedînd, cum curge-curge viață din butoiu și ridea de mulțămire, vedînd päharele spumegände, ridea risul prostului și fața-i rotundă dutcă îi să inveli în crețe dese. Ér noi, noi badiștii, inimi insetate, pepturi sfîrșite, ascultam pētrunși de farmec sunetul cel dulce grăitor al șipotului din ungher și eram transpuși în starea fericită psihică a Cruciaților, care după lungi și istovitoare călătorii prin pustie, dând peste câte un isvor de apă is-

Zăbun se ținea de chinezia ca scaiul de oie. Și făcea deci multe și mari planuri cum o să-și pórte în viitor toiagul de jude.

Cu creerii inferbentați și oboșiți de aceste planuri și infuriat peste măsură, fiind-că auđise că învățatoriul Ursian făcuse arătare în contra lui pentru mai multe abusuri și nedreptățiri ce le-ar fi sevērșit, adormise în nóptea de sfântul Nicolae.

bucneau în chiote de veselie și ascultau vrăjiți mormurul acestuia.

După ce se împodobi masa cu pähare ca un strat de flori în timp de primăvară, să sculă președintele, un băiat coala mai mult obiect pentru poesie de cât pentru istorie, și neteđendu-și cu mâna mustața cea bălae și de femei ispitițóre, lăsă să curgă următorul cuvînt de deschidere:

„Băeți! Ne-am adunat ca să aducem nouē prinóse lui Bachus și Anacreon, jertfe ce constau în obicinuitele nóstre libațiuni. Să lăsăm deci pe séra asta gändurile nóstre profane invélite în praful muncii đilnice, să ne lăpădam de tóte grijile și concentrându-ne tóte sentimentele nóstre de pietate să preamărim la acest comers cu immuri, ditirambe și cu troparele đilei pe protectorii nostri și pe Badea, apostolul lor.

Griji de mâne nu avem.

Ađi sērbătorim și bem! Prosit!“

După acest avéntat cuvînt de deschidere ne comunică ordinea de đi, conform căreia avea să se prăznuiescă séra dēmnă, distribui locurile de „cantor loci“ și „contrapunct“ și atrăgënd încă odată atențiunea tuturor asupra imunității sale de presidiu, inchină în sănătatea corónei. Coróna întrégă să întări apoi cu o diagonală.

Comanda intră apoi în ogașa-i obicinuită cu: „Merge o comandă în giurul mesii nóstre, trei ori trei

Somnul îi fu cam agitat. Visase că o mulțime de oameni lucrau pe coperișul bisericii, astupând găurile cauzate de crivetul ce-și descărcă mânia cu câteva săptămâni înainte, ducând țiglele de pe coperișul bisericii și răsturnând stoborele și porțile dela casele Ciclanilor.

Cum privea așa în visul seu la oameni, i-se părură, că de sub un nor negru ca păcatul greu, ce-l vădă când își ridică capul în sus, zărește două degete de foc, de o strălucire orbitoare amenințându-l. . . .

Dimineta se sculă obosit din somnul seu neplăcut și-și spuse visul femeii sale. Acesta îl ascultă îngrijată căci ca femeie, mai în grabă era aplecată a crede în visuri. Cerecă a-i tâlmăci visul și îi legă lui Zăbun tare de inimă ca să se păzescă de oameni, să-i mai crute cu asupririle și bătăile, căci o mare primejdie i-se arată în vis. Mai adause și aceea, că gena stângă i-se bătea de vre-o câteva zile și ei îi vestesce acesta o mare nenorocire la casă.

Zăbun își ascultă femeia fără a-i prea lua în seamă tâlmăcirea visului seu. El nu scia ce este frica și cu primejdiile era dedat de june și nu putu să-l înspăimânte. De aceea duse femeii sale:

— Mai taci, cu vorbele și prohodete tale, oie călbejită! Adă-mi mai bine ceva de mâncare!

Marina îi aduse. Inghiți vre-o câteva păhare de rachiu bun vechiu, dejună bine și fără a se mai duce pe la casa comunală, se puse la nisce socoteli.

După prânz trase un pui de somn, dar er durmi rău. Tot visuri urite . . . îngrozitoare. Nu-și mai spuse însă visurile, ci după-ce se primblă prin casă de mai multe-ori se hotări să meargă la vânat.

Și ia pușca, își umple traista de vânat cu cartușe, căci pușca i se încărcă pe din napoi și dăcând femeii obicinuitul: Să trăiesci, Marino! o croesce pe partea din sus a hotarului să caute epuri.

Sera târziu întorcându-se pe de latorea riului, fără a fi vânat ceva, se simți cuprins de un fel de nemulțumire sufletescă și de o oboselă ce n'o cunoscuse până atunci.

sunt nouă, ce vă dă eu vouă", etc. Cantorul Aron cu baritonul dela osie își făcea datorința pe sprâncenă asprul președinte pedepsea necontentit, băieții înghițau pe rând câte o diagonală, er Filip, căușitul Filip umplea cu gust păharele din isvorul din ungher. O notă nouă în armonia comandai a fost debutarea lui Ștrompea cu cea mai nouă cântare, cu troparul badistilor:

Eram student și fericit îmbrățișam la fete
Beam „smollis“-ex, necontentit ați stau să mor de sete.
Și ce-i mai rău, că nu mai am
În punguliță nici un ban!
O ierum, o quae mutatio rerum!

Lute se trecu și peste celelalte puncte din program. Să jucă mai întâiu sêrbă în giurul mesii, condusă de năstrăvanul Dosca, fost redactor la organul casei badistilor, la „Musca șoldită“; o sêrbă neburnă jucată cu foc, cum numai badistii o puteau juca, cari griji de mâne nu aveau și gustau naivi plăcerile prezentului. Să făcă apoi diagnosa butoiului de cătră istețul nostru Manole Caléca, de Pralea badistilor, un al doilea Harum al Rașid de minuni făcător, care în urma diagnosei constată, că butoiul e binișor atacat de oftică și restul consumabil e mic. Urmă apoi ultimul punct din ordinea de dă, comanda dragostii. Uf! ce bucurie pentru mameleuții dragostii, cum saltau cu toți și așteptau dornici să-și cânte doina mândrei lor.

Numai Ghiță de sub Bulzu tăcea resignat. Tăcuse totă sera. Ședea posomorit pe scaun cu mâinile în bu-

Cum venea așa fără voie, aude un — „Cea Joian, — Nea Rujan“ și privind înaintea sa vede un car mișcându-se greu, venindu-i împotriva.

— Bună sera, chinezule!

— Bună sera. Hăi! D-ta ești maică Marie. Da până unde pe vremea asta?

— Ean veți, am cam întârziat cu măcinișul ăst an, mă duc la mără.

— Da bine ai încărcat; bine-i merge lui George?

— Mulțumită lui Dumnezeu și oamenilor buni, n'are ce se plânge.

Mama Elenei schimbând vorbele aceste cu Zăbun nu opri carul ci-l lăsă să meargă cu sluga, încet înainte.

Chinezul ca să n'o mai opăcescă, dar mai vartos voind să afle ceva dela ea o întrebă:

— Ori creți că-i măcina tot ați?

— Sciu bine că nu s'a puté, dar rămân peste nopte, și pôte până mâne la amédi la mără.

— Apoi măciniș bun, maică Mario! și în momentul de a se despărți o întrebă:

— Da ce face Elena?

— Mulțam de întrebare, bine! Mai lucră câte ceva de-ale casei.

Și cu vorbele aceste Zăbun își continuă drumul cu pas grăbit și se hotări a se abate pe la Elena. Momentul mult așteptat i-a sosit.

Zăbun ajunge, întră în curtea lui Codru și cu pași lini urcă treptele dela pridvorul casei. Se apropiă de ușă și cercă să o deschidă. Ușa era însă încuiată și Zăbun bate încet în ea.

Elena deschide, se ivește înaintea lui și Zăbun cu o voce dulce îi dăce:

— Ei, bună sera, Eleno dragă! și apoi fără a aștepta vre-un răspuns din partea Elenei continuă: — Am venit numai pe două minute la tine, am să-ți destăinuesc ceva.

Aceste cuvinte rostite, ambii întră în odaia de dinainte, luminată de o mică lampă.

zunar, cu cobilele întinse lungi pe sub masă și-și scâldea privirile mereu în spuma nectarului. Ochișorii lui cei negrii îi sclipeau sinistru, îngrozitor de sub sprâncenele mari imbinat. Spasmuri sufletesci îi erau întipărite în trăsurile feței încruntate. Era atât de ofilit!

Sosi rëndul și la el să cânte. Și cântă cu sentiment, cântă cu jale multă de prima oră în viața lui:

De-ar da Dumnezeu un foc
Să ardă orașul tot,
Să ardă și ulița
Unde-mi este mândruța
Dorule, doruțele, mēi dorule, mēi!

Buzele îi tremurau convulsiv, er în colțul pleoșelor îi să ivi o lacrimă pe ascuns. Sorbindu-și apoi restul din păhar părăsi odaia rîdend . . . Nebunul îndrăgit! Iubise și el întâia oră și o sfelise ca toți băieții de inimă!

Cu sânge rece își urmară badistii mai departe rostul lor până la ultimile drojdii din butoiu.

Câte-l vor mai fi înșelat de-atunci pe Ghiță! —

Aprile, 1895.

Ilarie Chendi.

Zăbun la vederăa Elenei se încălzește și capătă voie bună!

Liniștit și incredințat că de astă-dată își va duce în deplinire gândul, își puse pușca la o parte, apoi se apropiă de Elena voind să-i cuprină obrazii în palmele sale tremurânde.

Elena însă se retrase și îi duse:

— Chinezule dă-mi pace, că dacă nu fug afară și chem pe vecina!

Zăbun eșit din minți nu ascultă de amenințarea Elenei și se repeși la ea, o strinse la piept și în urmă ajungând gură la gură se adânci în o sărutare lungă.

Elena în brațele nervoase ale judei se simția ca înlănțuită. Inzadar se sbuciuma, se svêrcolea și-și mișca capul acuși în dreapta, acuși în stânga, căci nu putea să scape din brațele de fer ale lui Zăbun.

Fără voie buzele ér i-se alipiră de ale lui Zăbun și în acastă luptă nepotrivită în puteri și alunecată pe povrnișul dragostei era să cadă jertfa lui Zăbun, când aușind o mișcare la ferăstră, își reculege puterile deja slăbite, se smulge din brațele lui Zăbun și se repede spre ușă.

Abia făcû Elena doi pași de lângă masă și...

Paf! Paf!

Două îngrozitoare și asurđitoare detunături răsună. Zăbun cade scaldat în sânge între pat și masă, cu fruntea și cu pieptul străbătut de glonțele lui Codru, care îi urmărise dela ferăstră din spre pridvor tôte mișcările.

Amenințătoarele degete de foc i-au trimis pedepsa...

XI.

Un mic convoiu se îndrepta a treia și spre cimitierul satului.

În fruntea convoiului mergea cu capul plecat bătrânul preot Tremurovici, urgisitul cămătarinic al Ciclanilor și învățătorul Pisteau. ér în dărătul sicriului rudele și câțiva argați de-ai mortului.

Sunetele clopotelor, ce însoțiau pe Zăbun la vecinicul lăcaș nu păreau de loc jalnice, ba păreau chiar că sună a sêrbătoare! Și sêrbătorescă se părea și fața unor grupuri de bătrâni, cari stăteau înaintea școlei, de unde cu dispreț și scârbă priveau la acela, care băgase zizanie în popor, lucrase la nimicirea școlei, ruinase fericirea familiară a unui om vrednic și care avea acum să-și dea sêmă de tôte faptele sale Celui de sus, care este jude peste tôtei juđii pămêntești.

De sub Dêlul lui Simeon, 25 Aprilie 1893.

DRAMĂ POPULARĂ.

(Din italieneșce.)

*Zărind pe stradă o copilă
Ce se 'ncearca să fure-o pâne,
Indurerat i-am plâns de milă
Și-am întreat-o de ce fură?
Pe când ducea pânea la gură.
Ea mi-a rêspons atunci îndat':
— De dove dăle n'am mâncat.*

2 Februarie.

Ilie Demetrescu.

PĂCALĂ ȘI CEI TREI NEGUSTORI.

(Sfîrșit.)

Gr. Sima al lui Ion.

A casă, Păcală s'a înțeles cu muierea, că ce și cum au s'o pună la cale pentru viitor. Veđi, el șcia, că lucrurile n'au să rămână la atât, precum nici c'au rămas.

Nu mai departe, fără în diua aceea, cine vine la Păcală? Da negustorii vin, negustorii cu căciula lui Păcală a mână. Și erau încruntați de mânie, cu ochii roșii, aprôpe eșiți din fire.

Când intră în casă ce să le vadă ochii?

Păcală cu o mână ținea de plete pe dómna Păcală, cu cealaltă îi măsura spatele cu muchea toporului.

Negustorii se îngrozesc, nici căre nu đic, ér Păcală dă mai departe, bătaie ca în clacă.

Când odată se face o pocnitură, ca și când ar crepa ceva, din dómna Păcală țisnește sângele ca dintr'un bou, ea să lęgână și cade cât e de lungă pe fața casei.

Ciudată istorie.

Negustorii tac, nu đic nimic, — Păcală tace și el, nu đice nimic, par'că ei nici n'ar fi în casă.

Se pune Păcală să-și învieze muierea, dar de gēba, aceea era mórta și pace. Cum o întoreea, cum o pune ea așa rămânea, sufletul ei plecase pe altă lume.

Păcală se făcea amărit, nevoie mare, să topea c'a făcut așa o nefăcută.

Dela o vreme ia fluierul de după cuier și dă a trăgâna de jale și de amar, de să-și plângi de milă.

Și đice el cu fluiera, și đice din ce în ce mai cu foc, încât negustorii începuseră a se șterge la ochi.

Când odată veđi numai, că dómna Păcală își mișcă un picior. Mai trece, cât mai trece, și ea-și mișcă o mână. Apoi al doilea picior, mâna cealaltă. Și Păcală đicea din fluieră, đicea și n'o slăbia de loc.

Apoi minunea minunilor! Dómna Păcală se ridică pe jumătate, — se ridică de tot, se șterge la ochi și începe să ridă, ca și când n'ar fi fost nimic.

— Îți mulțumesc bărbate din tótă inima, că sunetul de fluier m'a întors de pe o cale lungă de tot. Am veđut talpa iadului că cine e, — am veđut muierele limbute acățate de limbă, am veđut pe cari lucra în Dumineci și sêrbători, pe cari nu lucră, fără înșelă

pe unul și pe altul, am vădut pe cei cari își vënd nêmul, limba și legea... o! o! ce am vëndut.

— Șcii ce, cumetre? — ȃic negustorii cãtrã Pãcalã.

— Se vede cã s'au înteles erãși prin semne, cã ce au sã facã. — Sã nu cređi, cã dõr noi am venit cu ceva gãnduri rele, apãrã și pãzeșce Dõmne! Noi am venit sã te vedem cã ce mai faci și cu o cale sã cum-pãrãm fluiera aceea dela d-ta. Ce ȃici?

— Ce sã ȃic? — rãspunde Pãcalã. O fluierã ca aceșta nu põte sã fie de vëndut. Cu ea precum bine ați vëndut, mi-am înviat muierea, cu ea pot învia ori-ce mort, dacã sufletul lui n'a trecut încã peste tõte vãmurile. Așa e, muiere, cã fluiera nu ne este de dat?

— De unde! — un odor de fluierã ca aceea, rãspunde muierea.

Destul, cã cei trei negustori au trebuit sã-și bage adênc de tot mânilor în șerpãre, pãnã cãnd au pus mâna p'õ fluierã ca tõte fluierile.

Dupã-ce ei s'au dus, Pãcalã a ris una bunã cu nevasta, cã le-au copt-o atãt de bine. Pentru-cã tot lucrul cu mõrtea dõmnei Pãcalã a fost o mare mișelie de ale lor. Dõmna Pãcalã a avut în spate un mare burduf umplut cu sãnge, pregãtit încã de cãnd au fost tãiat nisce grãsunii. În burduful acesta da Pãcalã cu muchea toporului, acesta a pocnit, cãnd s'a spart și a împroșcat sãngele cãt colo, ca dintr'un bou.

Cei trei negustori se duc la oraș sã-și încerce norocul cu fluiera, cã tocmai murise fata unui negustor fõrte bogat.

Însã de unde sã vrea fata ca sã se scõle, ori cãt sã trudesce ei cu fluiera! S'a mai tređi, la ȃiua de apoi, cãnd a suna Archangelul din trimbãtã.

Ear au mãncat o bãtaie, dar o bãtaie ca aceea, cã n'au mai fost buni de nimic o bucatã de vreme.

Pãcalã șcia bine, cã n'are sã rãmãnã lucrul la atãt. Se întelege cu muierea, ca pentru viitor, ce și cum s'õ punã la cale.

Într'una din ȃile, etã, cã cei trei negustori sã vënd cãt colo venind spre casa lui Pãcalã. Acesta ia traista și toporul și apucã în partea cealaltã, spre pãdure.

Vin negustorii și întrebã, er muierea le spune. cã uite, bãrbatu-s'õ e dus la pãdure dupã niște uscãturi de foc.

Negustorii sã duc și ei la pãdure. Nu aveau rãbdare sã aștepte pãnã veni omul acasã. Pãcalã tocmai lega sarcina de uscãturi.

— „A, tocmai la d-võstrã mã cugetam!“ — ȃise Pãcalã. „V'ați bãtut joc de mine, cãnd mi-am vëndut vaca. Acum cred a fi fost destul, cãt ați umblat piciorã bãtute. Avem sã mergem acasã la nevastã, vom mãnca ceva și vom bea, ca õmeni de trebã, ce ne ȃinem a fi, apoi ce-i al vostru, aveți sã primiți pãnã într'õ para chiorã. Nu voi sã mergeți dela mine ca dela o casã pustie.“

ȃicând aceste scõte din traistã un porumb, il ia în mãnã și-i ȃice:

— „Mãi porumbule! Tu ascultã și întelege, cã eu ce ȃic. Te du numai decãt la muierea mea — șcii casa cea micã din capëtul satului, și ȃi așa, ca ea sã gãtescã numai decãt doi pui, dõuã rațe grase, o mãmãligã cu brãnzã de cea iute, cã dupã ea alunecã vinul mai bine, apoi și un blid de plãcinte de cele cu streșinã. Așa sã vã aflu, cã de unde nu, vã sucesc gãtul și ȃie și la muiere.“

Cu aceste dã drumul la porumb, care a sburat pe aci încolo, prin pãdure.

Dupã-ce se mai înteleg ei acolo, pe locul acela, și mai cãneșce și mai omeneșce, se iau așa încet cãtrã casã.

În depãrtare cãt ai trage cu praștia și-i venia omului la nas o gãdãliturã plãcutã de amiros de plãcinte, de-ȃi lãsa gura apã.

Negustorii se uitã unul la altul și nu șciu ce sã creadã. Pãcalã zimbã pe sub mustețe și trãgea cu cõda ochiului.

Cãnd intrã în casã, dõmna Pãcalã, sufulcatã pãnã în cõte, era gata cu tõte cele. Pe masã doi pui și dõuã rațe, o mãmãligã cu brãnzã, un blid de plãcinte de cele cu streșinã, o ploscã cu vin, — bucate, nene, de sã-ȃi omori copiii și nevasta, nu care cumva sã mãnãnce și ei.

Negustorii se uitã și vënd pe culmea din casã un porumb întõcmai ca acela, pe care l'au vëndut în pãdure la Pãcalã în brãncã.

— „Și de unde ai șciut d-ta, — întrebã negustorii pe muierea lui Pãcalã, sã gãtești un prãnz ca acesta?“

— De unde sã șciu? Etã șciu de acolo, cã bãrbatul meu a dus porumbul acesta cu sine la pãdure și-l duce și cãnd merge alt undeva. Cãnd sã plece spre casã, el trimite porumbul înainte și eu șciu cu ce sã-l aștept cã porumbul îmi spune tõte.

Negustorii uitã tot, ba le trece și pofta de mãn-care. Ei cumpãrã cu bani grei porumbul dela Pãcalã și se cam mai duc din cotro au venit.

Dar porumbul era o jigãrae ca tõte jigãraiele, minte la el ca în palmã.

Ei se întorc din nou la Pãcalã, de astãdatã cu gãndul sã-i punã cruce, pentru-cã prea și-a bãtut joc de ei, prea i-a stors de tõte paralele.

La sosire aflã pe dõmna Pãcalã plãngend și vãetãndu-se: c'a murit Pãcalã, c'a murit Pãcalã, bãrbãțelul meu, prietenul vostru cel bun, cel bun și drag și drag și bun, of! of! și erã of!

Abia cu mare aia pot cei trei negustori afla cã Pãcalã a plecat cu scãnduri pe ceea lume acum de trei ȃile și dõmna Pãcalã, fiind-cã l'a avut drag, l'a îngropat într'õ bute din pivnițã, ca sã-l aibã aprõpe, c'a fost un odor de om, numai ca el.

Merg negustorii în pivnițã, cãrcã butea, butea e grea, — se uitã înlãuntru pe vrãgã, dar Pãcalã le trage cãte una peste nas c'õ urzicã, ce o luase cu sine.

— E gata! S'a mãntuit cu el! A dat în putrãdire cã te atinge al naibii de greu peste nas.

LA ESCURSIUNE.

„Caravana“ sã opresce și pe-un vël de umbrã dêsã,
Pentru care caldul sõre rađe nu-și mai are-acasã
Sã aședã. Er' de-oparte lãutarã cãntã 'ntr'una,
Pe cãnd tinerii sburdalnici lãgã-amor pe totdeuna.
Cei bẽtrãni întind o masã și în risete și 'n glume,
Beau la vin sã-și uite chinul și durerile din lume.

Sãruncinat de ce vënduse, lângã-o tufã de alun
Stã poctul. Toți sunt veseli singur el e trist acum.
Peste palida lui față lãsãnd dungi de suferințã,
Trec durerile-i din suflet ca sã-și afle-o locuințã,
Cãci în inima-i îngustã nu mai põte sã încapã
Tot amarul, vëndcnd lumea cu prostii cum sã adapã.

*E urit și este tiner, deci întréga „caravană“
Este 'n drept s'el ignoreze. A lui inimă orfană
De plăceri credi că-i bine s'arunce 'n valul lumii
Cu s'și uite de necazuri și s'asculte glasul mumi, /
Ce 'n durerea-i de pe urmă dise vorbele cerești:
„Lumea 'ntregă-ți va fi mamă, dacă-i ști s'o prețuești“.
Și 'ntr'al lumii val intrase sfucios și cu silită
Dragoste pentru tot vițitul, ce sta gata s'el înghită.
Dar s' vede, și cei netrebnci știu ca s'și alégă soții
Și cu riset, cu grimasă l'au primit pe el cu toții,
Căci poetul, ce-abia știe cum s' pregătesce oda,
N'a trecut școla minciunii precum astăzi cere moda,
Er copilelor le place s' le-admire-a lor grimase,
Pe când el cătând nobleță de satiră nu se lasă.
Deci acolo-i este locul lângă tufa de alun,
Sintă, cugete ce-i place, căci „poctul“ e „nebn“!*

*Toți sunt veseli, căci b'etrânii golean prea des din păhară,
Cei tineri de fericire și de-amor s' îmbătară.
Musica 'ntonéză valsul și părechile-amorose*

*Sbor pierdute 'n fericire, în vreme ce curioșe
Mamele cercă s' afle de-i cinstit și dacă are
Bogăție cel-ce j'ocă cu-a lor fată; sau cutare
Nu s'ar potrivit mai bine, căci e mic și ea-i micuță
Și-are rang și pozițiune, ér în schimb fata-i drăguță.
E drăguță, căci cu tineri știe ea cum s' vorbescă,
De-ar fi dece, pe toți dece lângă ea s' mi-i opréscă,
Dor în vécul mișeliei și poetu nu se cere
Nici simțire și nici minte, zimbetul are putere
S' atragă mi de tineri, ér când grațiile tôte
Nu-s de-ajuns, . . . se decoltéză.*

*Rădîmându-se pe cote
L'al s'eu loc ședea poetul. De-astădată-a lui privire
E 'ncrunțată, căci zăreșce cum se scaldă 'n fericire
Mândra lui zimbind cochetă tuturor ce-o încunjoră.
„A! e de 'nteles pornirea omului, ce s' omoră“!
Și sculându-se pornesce de sub tufa de alun,
„Caravana“ stă uimită și-l timbréză de nebn.*

A. Ciato.

FELIURITE.

Una și alta.

Despre ris. Adversius a scris despre ris o disertație interesantă, în care între altele spune următoarele: Omul cu caracter firm și cinstit, când ride dă sunetul lui *o*; cel flegmatic sunetul *e* adeseori împreunat cu *i*; cel linguiștor și sgărcit, pe *e* cu *u*. Dacă un bărbat și o femeie când rid dau sunetul: unul *a* sau *e*, celalalt *a* împreunat cu *i*, vor fi o păreche foarte potrivită, dacă — se vor căsători. Omul gras ride mai mult și mai tare, decât cel slab.

S' ne ferim de acel om, pe buzele căruia nu se ivesce nici când suris, căci acela e viclén și are inimă de pétră.

După mărime. În Ilia de pe Murăș s' află două neguțătorii mici; proprietarul uneia este un jidan mai b'etrân și boltița p'ortă de firmă numelui „Clopot“. Ceealaltă boltița este a fiului lui Clopot și are drept firmă: *Clopotel*.

Întăiu câinii apoi ómenii. Reuniunea lucrătorilor vienezi a voit s' țină în 1 Maiu a. c. o adunare în rotunda din praterul Vienii. Comitetul reuniunii s'a adresat la primăria orașului, ca s' le concédă localitatea spre scopul acesta.

Primăria li-a răspuns, că nu p'ote s' le satisfacă dorința, deore-ce la 1 Maiu în rotunda este espozitie de câni.

Timeo Danaos et dona ferrentes

pe romănesce: Teme-te greci și când te omenesc, sau mai pe romănesce: Teme-te Đandanale și și dómne feresce!

Mulți, foarte mulți tineri, cari au intrat în clasele superioare și au deschis pe Virgil vor fi dat de aceste rënduri, îns' puțini, foarte puțini vor fi cugetat de unde provine acest proverbiu; profesorii vor ști mai bine,

eu îns' dau cu socotéla, că acest proverbiu s' derivă dela așa numita zamă de ouă, sau zamă grecéscă. Grecii, nu cei din Blas, nici rămășițele din Brașov și Țara Oltului, ci grecii din vechime aveau obiceiul de a-și omeni óspeții cu zamă de ouă. Zama acésta era foarte simplă:

S' punea în o ulcică apă la foc, și când începea a fierbe bine, puneau două sau trei ouă în ea, dar cu mare băgare de sémă, ca s' nu se spargă vre-unul și s' le spurce zama, după vre-o câte-va minute scoteau ouăle din ulcică și cu zama își ósp'eta prietini. Trebuie că era o zamă gustosă, căci pe care îl întrebai, că cum și cu ce l'a ósp'etat cutare grec, el răspundea cu vorbele lui Virgiliu: „Timeo Danaos et dona ferrentes“.

Astăzi s' mai aude în gura poporului „p'ortă-te bine, că de nu, pe séră vei cina cu grecii“, adică vei fi omenit grecesce. Ce înțeleg pe poporul prin cina grecéscă nu știu, dar abună sémă ceva bun nu are s' fie.

C.

Anecdote.

Aveți noroc că sunt pe drum.

Meșteșugu-i plug de aur, audise și țiganul
Și își dise 'n sine singur, meșteșug e și ciocanul.
Cu ciocanul încă poți, dacă vrei face parale
Numai trebuie s' lucră și s' te pui pe crutare.
„Hai de suflă 'n foi Firuță, nu ședea că nu ești dómna
S'avem ceva marfă gata pân' la târgul cel de tómnă.
C'o s'ți cumpér și ții ceva, o năframă sau o șurtă,
Ba de mi-or ajunge banii, nu vei mai umbla desculță.
Și lucrase omul nostru d'ile 'ntregi neincetat
La potcove și lăntușe și marfă și-a adunat
Și acum își făcù planul ca s' plece la oraș
Cu potcove s' le vëndă, s'și cumpere-un purcelaș,
De cu séră se gătise, căci era țigan cu cap
Ca s'ajungă mai de grabă se culcase în iatac,
Paradeii fiind singuri în colibă, se certară

Er țiganul auzindu-i îi amenința de-afară:
„Aveți voi noroc acum, c'am plecat și sunt pe drum
Că de n'aș fi eu pe drum, aș da 'n voi de-ar eși fum!

București, Aprilie, 1895.

I. Cădea.

Prostie unгурescă. Un căraș ungur de pe pustă a dus pe plată un finanț la Seghedin. După ce a ajuns în oraș, finanțul l-a oprit dinaintea unei case mari și a dispărut înlăuntru, fără ca să se mai re'ntoacă. Ungurul îl așteptă mai multă vreme cu răbdare, în sfârșit vădend că finanțul nu se mai ivesce, să căiește la un domn, care trecea pe acolo.

— Ei dragul meu — îi duse acesta — finanțul de sigur te-a înșelat, căci curtea așa mai are o eșire în altă uliță, va fi dispărut pe acolo și d-ta nu îți mai veși banii.

— Teremtete — răspuse cărașul fluerând a pagubă — dacă sciam, că nu-mi plătesce, îi ceream cu doi zloți mai mult, decât cum ne-am tocmit.

Deslegarea găciturii prime din Nrul 9 al fôiei nôstre este următórea:

R
BAN
SANIA
QUADRAT
RÂNDUNICA
VARNAVA
FRICA
ACI
A

Corect au deslegat-o următórele dómne, domnișóre și domni: Eugenia Pop și Mărióra Comanici (Veneția inf.), Nicolae Onciul (Uzdin), Sofia Cothișel (Certege), Silvia Popoviciu (Abrud), Teresia Gomboș (Vidra de sus), Nicolau Vlaicu (Blaș), Victoria A. Roșca, Mărióra Nicola, Petru P. Roșca (Alba-Iulia), Netti Totoian (Chișfalău), Mărióra Anderco (Sătmar), Victoria Aron (Galați), Emil Cigarean (Turda), Stefan Fărcaș (Sibiu).

Deslegarea găciturii de șac din Nr. 9 al fôiei nôstre este următórea:

Am visat, că dorul care mă muncese
N'avea loc în pieptu-mi de chinuri slăbit
Erai lângă mine și cu glasu-ți gingaș
Imi jurai amorul têu nemărginit.

Lacrimile mele, multe și-ardetóre
Vrënd să mai aline dorul ce creșcea,
Isvoran din ochi-mi stinși de suferințe
Și fără de milă brăzdau fața mea!

Fruntea ta pe pieptu-mi era răzimată
Și simțiam cum focul s'aprindea mereu;
De odată însă prevédându-mi mórtea
Strigai cu durere: „mor ángerul meu“.

Atunci tu, speriată de a mea strigare
Puseși mâna 'n pieptu-mi de durere plin

Și scoțendu-mi dorul mi-ai tras fără voe
Inima întregă și-ultimul suspin.

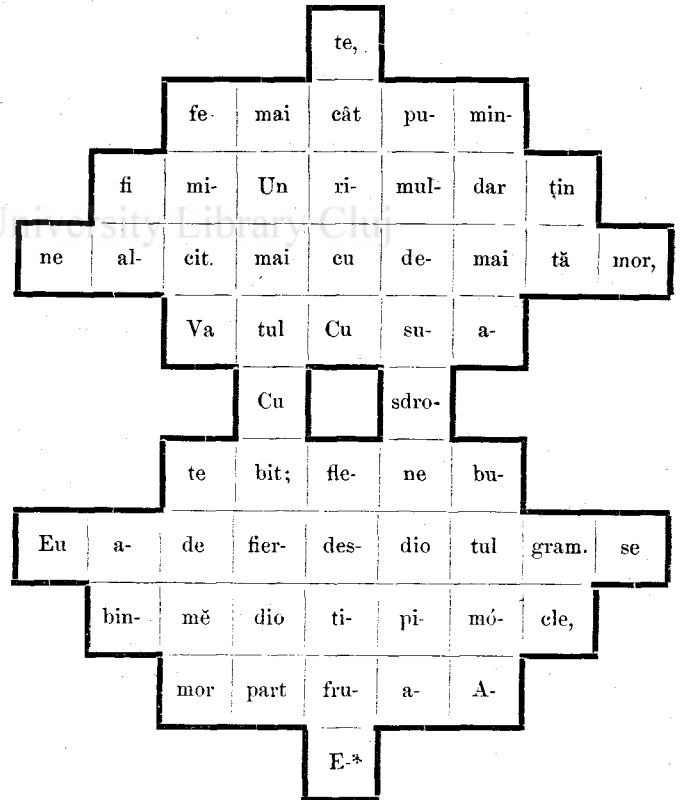
Am stat fără viață câteva minute;
Dar din somnul morței tu m'ai deșteptat,
Căci c'o sărutare dulce și ferbinte
Încăldit-ai iarăși corpu-mi înghețat.

Corect au deslegat-o următórele dómne, domnișóre și domni: Răfala Monda (Sângeorgiul românesc), Virginia Bozac (Sâmbotelec), Eugenia Pop și Mărióra Comanici (Veneția inf.), Mihai Bonacchi (Galați), Victoria Aron (Galați), Nicolau Onciul (Uzdin), Silvia Popovici n. Puscariu (Abrud), Sofia Cothișel (Certege), Emil Cigarean (Turda), Aurelia Filip (Badon), Teresia Gomboș (Vidra de sus), Carolina Fineu (Deda), Mărióra Chiorean (Pusta-Cian), Victoria E. Roșca, Mărióra Nicola, Petru P. Roșca (Alba-Iulia), Netti Totoian (Chișfalău), Eufemia Catona (Sibiu), Cornelia și Lucretia Gotheaș (Baru-Mare), Mariți E. Turcu, Rafacla și Ludovica Vlaicu (Blaș), Iosefina Marciaș (Alba-Iulia), Stefan Fărcaș (Sibiu), Eugenia Ludu (Preșmer), Corneliu Dărăbant, Augustin Szabo, Victor Sălăgian, Iuliu Pop de Socond, Eugeniu Ardelean și Alesandru German (toți din Sătmar).

Premiul la sortare l-a câștigat d-șóra Teresia Gomboș din Vidra de sus.

Găcitură de șac.

De Georgiu Subu, stud. pedagog.

Să deslégă după săritura calului începend dela sign. cu stel.
Terminul de deslegare este până la 8/20 Maiu a. c
Între deslegători se va sorta „Țara nôstră“ de S. Moldovan.

Avis restanțierilor. Restanțierii sunt rugați, atât aceia, cari au restante mai mici, cât și aceia, cari restéză cu abonamentul pe un an întreg, să achite cât mai curënd abonamentul. Cu deosebire ne adresăm cu acesta provocare la aceia, cari au primit dela început fôia, fără de-a sprigini întreprinderea nôstră cu nimic. *Gratis nu se pôte da nimérui fôia și nu e lucru cuviincios a o primi, fără a achita bagatela sumă de abonament.*

Administrația.